

Au'aulaha (Esedo)

Idipi mate Isalaela sa Abi Faheyayadi

Au'aulaha 1:1-22

¹Iyakobo mananatuna sa lau Idipi, ma'adi boga mate:

²Leubena, Simiyon, Lewi,

³Diuda, Isaka, Sebulun, Beniyamin,

⁴Dan, Nafatali, Gada, yo Asela.*

⁵Iyakobo laulawenena oulina mate 70. Natuna Diyosepa ha'a ya miya-bwa'i Idipi yai. Habahim, sa lau lebena.

⁶Muli yai Diyosepa ya pe'i. Afa haidana yo faledi hiti mahudo'idi hinaga sa pe'i.

⁷In moho, wahawahana, Isalaela sa talu fanafanatu. Sa ouli wananaha be Idipi nu'una sa famohafu wananahai. Boliman sa ouli wananaha, mulidi yai kin fwaufwauna hesa, hige Diyosepa i sibai, ya famala kin Idipi nu'una yai.†

⁹⁻¹⁰Ena dodoga ya falibadi iyen,

Isalaela dodogadi sa ouli wananaha habahim ita. Bena te gududi tabu ti tadada. Ibe ada waiyunu ti saguhidi be ti hiyalaida na eda nu'u ti lau afulen.

¹¹Yo fede Idipi dodogadi mate fayofayo tau ita watandi sa fa'obiyodi be Isalaela fayofayo yai

---

* **1:4** Ite doga te, *Asela* yo yaubada bwalabwala hesa oitauna, *Aselaha* mate, sa lau hudo'i. † **1:7** Na kin fwaufwauna somo Diyosepa ya ginaulidi Idipi lebedi yai, mate wasadi hige i sibai. (Au italau Aba Fatubu 41.)

sa dalu beleleidi paisowa yai. Isalaela dodogadi hinaga Ba'isa Falo ana kalahe aba peipei gogondi taondi luwaga sa ginaulidi. Hesadi mate Pitom yo Lamese.

¹² Sa lau fayofayo'edi be adi siga somo. In moho sa talu fanafanatu be Gosen nu'una sa famohafu. Yo fede Idipi dodogadi sa 'wasabuvedi,

¹³⁻¹⁴ Edi miya sa faheyaya wananahai, be paisowa mwahumwahudi doha biliki, simenta yo paisowa hesa - hesa gabu yai sa ginaulidi. Edi kamkamna yai Idipi hige edi nuwatohatoha Isalaela lisidi yai.

²² Yo fede Kin Falo liba adidilina ena dodoga ya feledi, iyen,

Hebelu nanatudi tatau mahudo'idi haba ai ho'owa ami fakapulolodi. In moho, wawahin ti otawa.‡

2

Mose Ena Fuya Tubu

Au'aulaha 2:1-10

¹ Fuyana yai sulu Lewi dogana ena sulu waihinina hesa ya fai. *

² Na waihin, natuna taumoho ya yosi. Natuna nenena ya loholoho, yo fede ya simo nawalahi faihona.

³ Habahim, hawahawa hesana papailusi sa fapaisowa be noho sa fatuli, na koluta'a yai sa

---

‡ **1:22** Hebelu mate *Isalaela dodogadi hesana hesa*. * **2:1** Isalaela edi sulu la'ila'idi ganahewadi yai, tautaumohodi hige ti laugagayo'edi ibe edi sulu waiwaihinidi sa fai. Pa'ana mate, sulu la'ila'i ganahewa yai dodoga sa ouli wananaha. Na fuyana Sulu Lewi edi sensisi sa ginauli, dodoga tautaumohona moho sa fatili, be oulina 22,000. (Namba 3 au ita.)

pati fata'i'ili be tabu ho'owa i luhulau ganahe-wana. Nohona yai gwama ya husai na ya lau be hawahawa lolofa ho'owa ganahewana yai ya simo.

⁴ Gwama wa lofuna sadai yai ya alasimo, be ya maimainene bena somo lofuna ai lisina ya tubu, haba ya ita.

⁵ Kin Falo natuna waiwaihin ya laoma bena ya sigu, na ena fayofayo tau abina waihin, mate ya tigatiga ho'owa sadaina yai. Ya ita'ita lau be noho ya ita, hawahawa solasoladi yai. Yo fede, ena tau lau fayofayo ya fatamali, be ya lau ya abi.

⁶ Ba'isa Falo natuna, noho ya ita mate, gwama ganahewa yai, ya tantan, be nuwana ya heyaya'en. Be iyen,

Itete Hebelu wawayana hesa.

⁷ Yo fede, lofuna ya lau lisidi, be ya fati'o, iyen,
Gonowana E lau be Hebelu waihinina hesa E faliba be ya faseda?

⁸ Alinana ya bui,
Ii-, Gonowana.

Yo fede tine'eu ya lau, be gwama tinana ya aulen.

⁹ Ba'isa Falo Natuna gwama tinana ya faliba, iyen,

Gwama te u ita watan. Haba E famaisam.

Yo fede ya abi, be ya ita watan.

¹⁰ Muli yai, gwama ya la'i, ya lawen ba'isa natuna lisina, be ya faseda doha natuna wanana-hana. Iyabona iyen,

Ho'owa yai ya poupouli, na E abi hitin, haba hesana E tole “Mose.”

Mose ya Gela ya Lau Midiyan

Au'aulaha 2:11-25

¹¹ Mose ya fulasa, ya lau ena dodoga Sulu Hebelu fayofayo yai sidohana edi laulau beleleidi ya kepaidi. Yo Idipi dogana hudo'i, Mose falena alina taumohona ya talatalai ya ita hinaga.

¹² Mose ya ita'ita asi'asi, be hige sai la'i i ita, yo fede, Idipi dogana ya lau funuhi, be silanna ya fui gelegele yai.

¹³ Bobonna ya fuyo mate, Hebelu tataudi luwaga sa lululu. Tau ponoli lisina yai ya libalau, iyen,

Pa'ana somo hidam wa talai?

¹⁴ Taumoho wa Mose ya faliba, iyen,

Sai ya tolem ema ba'isa yo tau fafalau fatala dogana? Bena wa lau funuhigu doha Idipi dogana wa lau funuhi?

Yo fede, Mose ya 'wasabu be nuwana yai iyen,
Somo E ginauli mate dodoga ha'a sa itagu?

¹⁵ Ba'isa Falo wasa ya atahiyen, be ya anpate bena Mose ya lau funuhi. In moho, Mose ya gela be ya lau Midiyan Nu'una yai ya miya.

Mose ya miya amainiya tau antalasam hesa lisina yai be natuna Sipola ya fai.

3

Yaubada, ya Yoga Lau Mose Lisina

Au'aulaha 3:1-16

¹ Mose botiyana Detelo, Midiyan dodogadi edi tau antalagam ena sipi yo gouti ya ita'ita watanidi, ma baibaiwadi ya foya doheyedi nu'u pitapitalina be ya lau Sainai tu'ana fafagabina yai.*

² Amainiya Yaubada ena anelu ya taumahata felen doha oyagi balebalelemnna oyagi kiukiu ati'atipuna yai. Oyagi kiukiu ya ala'ala, ya ita. In moho hige i ala fofu.

³ Nuwana yai iyen,

Hige ya nuwatuhu lobahi. Pa'ana somo be oyagi kiukiu ni, hige i ala ofi?

⁴ Yaubada ya ita'ita lau mate Mose ya sigisigilau, yo fede oyagi kiukiu, ganahewana yai ya yoga lau lisina iyen,

Mose! Mose!

Alinana Mose ya bui iyen,

Yau, ite.

⁵ GUYAU iyen,

Tabu u sigima. Am ahe sumasuma u kamfahidi, pa'ana tanohi fafagabina yai wa obi'obiyo.

⁶ Yau mate wahawaham Abelaham, Isako, yo Iyakobo edi Yaubada.

Yo fede Mose matana ya fakoudi pa'ana ya 'wasabu, Tabu Yaubada i ita.

⁷ Habahim GUYAU iyen,

Wananaha, egu dodoga sidohana edi fafahisu faheyayadi yo edi fafakamnadi Idipi

---

* **3:1** Sainai Tu'ana hesana hesa mate Holebi.

yai ha'a E ita. Tau lau faliuhwaidi debadi yai edi tan E atahi. Edi kamkamna E sibai.

⁸ Lisina yai E lidima bena Idipi nimadi yai haba E fofofahidi yo tanohina yai E abifahidi na E hasaedima ai tanohi loholohona te, ya la'i yo mahulana. Kanana, Hiti, Amoli, Pelesi, Hiwi, yo Debusi aho edi aba miya.

⁹ Egu dodoga edi tan E atahi wananahai, yo Idipi sidohana edi fafahisu faheyayadi yo edi fafakamkamnadi ha'a E ita.

¹⁰ Aho te E duim, wa lau Idipi edi Kin lisina, be haba egu dodoga edi nu'u yai wa foyahidima.

¹¹ Na Mose ya libalau Yaubada lisina, iyen,
Yau dogagaibu. Yau sai be haba E lau Kin Falo lisina, be Isalaela E auledi Idipi yai?

¹² Yaubada ya liba fuyo, iyen,
Yau haba ma'em, yo yena dodoga Idipi yai wa ledima, haba ai tu'ana te ami fadebasaegu. Haba wa fawananaha mate Yau E fatamalim.

¹³ In moho Mose ya liba fuyo iyen,
Ibe E lau Isalaela dodogadi lisidi be E falibadi, yawa, “Wahawahamiu edi Yaubada ya duigu be E laoma lisimiu, haba sa fati'oigu, tiyen,
“Hesana somo? Haba somo E falibadi?”

¹⁴ Yaubada iyen,
“Yau mate Yau!” Doha ite haba wa falibadi: In sai hesana “Yau” mate ya duigu be E laoma lebemiu.

¹⁵⁻¹⁶ Isalaela u falibadi mate,

Yau, Yaubada! Abelaham, Isako, yo Iyakobo, edi Yaubada. Logena, ya duigu be E laoma lisimiu. Hesagu te, haba ya ota esegahi; hiti mulita mahudo'idi haba hesagu sa atahi doha. U lau be Isalaela ba'iba'isadi u yoga gogondi na u falibadi mate, Yau GUYAU Yaubada, ha'a E taumahata wahawahamiu yo umi hinaga lisimiu yai.

Yo fede, Yaubada iyen,
U falibadi mate, Yau E laoma lisidi be somo Idipi sa ginauli lisidi yai, ha'a E itadi.

11

Iwala Tatau Tubu Bwa'ibwa'i Lisidi yai Au'aulaha 11:1-7

¹ Na GUYAU Mose ya faliba iyen,

Haba iwala esega moho E leyama Falo yo Idipi dodogadi ai lisidi. Ai mulina haba ya biya afulemiu be nu'una ami lau afulen. Na ena fuya biya afulemiu yai haba mahudo'imiu ya we'a ofinimiu.

²⁻³ GUYAU, Idipi dodogadi nuwadi ya buidi be Isalaela dodogadi sa mata amna'edi. Na Idipi ganahewana yai Falo ena tau paisowa la'ila'idi yo dodoga hinaga mate Mose sa ita hitin. Yo fede iyen,

Dodoga u falibadi: Tatau yo wawahin, sadaidi yai tau miya somo sa ginaulidi siluba yai yo gole yai bena sa an'etaidi.

⁴ Be Mose iyen,

GUYAU ya liba doha ite: Ai i'ipa atipuna haba Idipi Nu'una mahudo'ina E bayawa.

⁵ Idipi nanatudi tatau halahalafwaudi yo Falo natuna halahafwauna haba tamana ya falau fadamahi ya lidi ee-, waihinna aba gisigisi yai ya paipaisowa, natuna taumoho tau tuwaha mate mahudo'idi haba sa pe'i yo yosiyosi nanatudi halahalafwaudi haba mahudo'idi sa pe'i.

⁶ Idipi nu'una haba tan 'wala'walau ya nuhuli. Hola hige tantan hesa doha ite, e ibege hesa fuya matada yai hinaga.

⁷ Idipi nu'una haba tan 'wala'walau ya nuhuli. Hola hige tantan hesa doha ite, e ibege hesa fuya matada yai hinaga. Na Isalaela dodogadi ganahewadi yai ibege 'wayowa ti gunanalulau doge e yosiyosi hesa ai lisina. Logena, haba umi ami sibai mate GUYAU Idipi yo Isalaela ya tole hinelidi.

12

Bayawa

Au'aulaha 12:1-17

¹ Idipi yai GUYAU ya libalau Mose yo Elon lisidi iyen,

² Nawalahina bwa'ibwa'ina te, umi emi nawalahi. Emi bolima nawalahina bwa'ibwa'ina.

³ Isalaela mahudo'idi au falibadi mate nawalahi te lahaina fafa safuhudohudo'ina yai, taumoho hesa - hesa bena sipi gubugubufwauna ya abi ana boga adi. Luma esega be adi esega.

⁴Yena luma hesa ana boga hige ti ouli, be hige gonowadi ti an fa'ofi, bena sadaidi yai tau miya adi tefa sa feledi. Doga oulina yai sa soiyedi, ya lau wee-, gonogonowadi.

⁵Yosiyosi ami fasinabodi bena tamo'anadi edi bolima esega, sipi e gouti, na asi'asiyebo gesadi,

⁶Bena ami ita watandi ee-, nawalahi ni lahai 14 ya abi, habahim ai toutou bulu ami wunuidi.

⁷Somo yai mwaiha ni edi aba anidi lumadi mate, bena 'wasina begana sa fawawadi luma eda'edadi tape duhuduhudi yai yo hewadi yai.

⁸Maihonana ese'esegana yai bena mwaihana asu'asuna ma'ena wai'a kalakalapina yo fwalawa sesese gesana gabugabuna sa anidi.

⁹Tabu sipi ma ida'idahena au an yo tabu au bu'a. Bena mahudo'ina ami gabu ai oyagi. Kuluna, ahena yo tauna ganahewadi bena ami gabudi.

¹⁰Tabu au antole. Yena antole ya ota ee-, ya lahai, hwalahwalana bena ami gabu goludi.

¹¹Sipi emi an'anna haba doha ite: Emi luhulu bena ami bwa'ulu yai ami faluhudi. Sendolo bena ami li'odi yo emi tu'e, ai nimamiu na bena ami an feufeulaidi. Ite GUYAU ena Bayawa.

¹²I'ipana ni haba Idipi nu'una E bayawai be tatau yo yosiyosi nanatudi halahala fwaudi E tala funuhidi. Yau GUYAU! Idipi dodogadi edi yaubada bwalabwaladi mahudo'idi haba E fakasadi.

¹³Yena luma somo yai 'wasina E ita, ya famala emi fafa'ilala, haba E bayawaimiu. Fuyana Idipi E fakamkamnadi, mate ibege iwala hesa i faheyayamiu.

¹⁴ Lahai te bena ami fafanuwa hitin. Hitina yo hitina, mata'asina bena ami ginauli GUYAU lebena yai, be ya famala laugagayo ota'ota fahina.

¹⁵ Idipi ami lau afulen, na fuya mulidi, ai lahai faligigi luwaga bena fwalawa fafayisti gesana ami an. Ai lahai bwa'ibwa'ina mate bena yisti emi luma yai ami lawe hudo'iyedi. Sai fwalawa fafayistina ana ya an lahai bwa'ibwa'ina yai ee-, lahai fafaligigi luwagana yai, haba Isalaela lisidi yai sa tomo afulen.

¹⁶ Lahai bwa'ibwa'ina yo ai lahai fafaligigi luwagana bena ami fa'oigogo be ami fadebasaegu. Ai lahaidi te, tabu au paisowa, na kalahe moho bena abi nonohaina, dodoga mahudo'idi adi. Ite moho gonowana ami ginauli.

¹⁷ Hitina yo hitina “Fwalawa Fafayisti Gesana Mata'asina” bena ami fafanuwa hitin, pa'ana lahaina ami boga Idipi yai E foya fahidi.

Bayawa Bwa'ibwa'ina

Au'aulaha 12:21-28

²¹ Mose, Isalaela babadadi mahudo'idi ya yoga gogonidi, be ya falibadi, iyen,

Esega - esega haba sipi e gouti gubugubufwauna ya abi be ya lau funuhi. Haba ma'ana boga, Bayawa An'angogona sa ginauli.

²² Mula hesa hesana Hisopa* la'ana esega au abi be yosiyosi 'wasinana aba hinina ainiya au dau'wai, na ai aba tape duhuduhu yo lau fabala au fawawadi. Ai mulina tabu u kalamahano be ya lau ee-, hwalahwalala.

---

* **12:22** Hisopa mate ya pane na hewana lofana doha pididi.

23 Yena GUYAU ya lau Idipi ya laufi bena ya wunuidi, haba 'wasina ya ita luma tape duhuduhudi yai yo lau fabala yai, haba Tau Laulau Funu Aneluna emi luma ya bayawaidi, be ibege i lau funuhimiu.†

24 Laugagayo te bena umi, nanatumiu yo wahawahamiu fuya matamiu yai ami fafalau watan.

25 Lahaina GUYAU ena liba fasunuma nu'una ami mahano, somo yai haba ya felemiu ni, bena fa'atiti abi'abina te ami laulawen.

26 Na yena nanatumiu sa fati'oimiu, tiyen, "Fa'atiti abi'abina te, aniyona somo?"

27 Alinadi haba ami bui auwen, "Itete GUYAU ena Bayawa Antalasangna fafa'atitina pa'ana Idipi yai Isalaela edi luma ya bayawaidi na Idipi ya lau funuhidi, na ita hige'e."

Mose ya libaliba ofi mate Isalaela dodogadi sa hoba lidi be GUYAU sa fadebasae.

28 GUYAU liba adidilidi Mose yo Elon ya falibadi mate Isalaela dodogadi sa ginauli watanidi.

Idipi Nanatudi Tubu Bwa'i Tatau sa Pe'i

Au'aulaha 12:29-33

29 T'ipa atipuna yai Idipi nanatudi tau tuwaha mahudo'idi GUYAU ya tala funuhidi. Falo natuna tau tuwaha ya lidi ee-, tau lau deli nanatudi bwa'ibwa'idi yo yosiyosi nanatudi yosi bwa'ibwa'ina hinaga ya tala funuhidi.

30 Falo yo ena tau paisowa lala'i yo Idipi dodogadi mahudo'idi ma i'ipana sa obiyo na sa tan 'wala'waluidi, pa'ana luma mahudo'idi mate amainiya hinaga pe'i.

† 12:23 Au italau, Hebelu 1:28

³¹ I'ipana yai, Falo ya liba be Mose yo Elon sa laoma lisina. Ya falibadi iyen,

Au aulaha! Egu dodoga au lau afuledi. Ha'a doha ami fati'o bena GUYAU ami fadebasae, be au lau!

³² Emi yosiyosi baiwadi au lawedi. Na egu au an'eta be GUYAU i nuwatohatohaegu.

³³ Idipi dodogadi, Isalaela sa duidi bena feula edi nu'u sa lau afulen pa'ana Idipi edi nuwatuhu, tiyen,

Do'ata 'e pe'i ofi.

³⁷ Habahim Isalaela dodogadi Lamesi Nu'una yai sa lau fote sa lau Sukoti Nu'una. Ou'oulidi begana doha 600,000 na ma'edi wawahin yo wawaya hinaga.‡

³⁸ Isalaela yo dodoga hahaisa ma afa haidadi sa laulau Sukoti Nu'una. Yosiyosi baiwadi hinaga sa foyahidi.

³⁹ Fwalawa fafayisti gesana Idipi yai sa leyama mate, lisina yai adi sa tegai, pa'ana fuyana Idipi yai sa we'a kokokolidi mate hige edi solasola bena adi kalahe ti nonohaidi.

⁴⁰ Isalaela dodogadi Idipi yai sa miya mate bolima lofana 430.

⁴¹ Bolima 430 lahaina ofi'ofina yai, GUYAU ena dodoga pelena Idipi sa lau afulen.

⁴² Pa'ana maihonana yai GUYAU ya tuhutuhuli be bena ya foya fahidi ai Idipi. Logena bolima ou'ouli i'ipa ni sa fasinabo ya famala GUYAU edi

---

‡ **12:37** Namba yai ti uli: Tatau oulina 600 tausan na wawahin yo wawaya hige ti fatili edi sensisi ganahewana yai. Mahudo'idi sa ouli wanahaha, nuwana doha 2 miliyon.

aba nuwatuhuina be Isalaela hitina mahudo'ina haba sa tuhutuhuli yo GUYAU sa fa'atitiyen, fuya ou'ouli.

Bayawa An'angogona Laugagayodi

Au'aulaha 12:43-51

⁴³ GUYAU ya libalau Mose yo Elon lisidi, iyen,

Bayawa an'angogona laugagayodi, itete: Laolaoma dogana ibege bayawa an'angogona kalahena ana i an.

⁴⁴ Yena tau paisowa la'i ami une mate, mwagisana duduna 'wapina ami ibo papa bwa'iyen, in haba gonowana bayawa an'angogona an'anna ya an.

⁴⁵ Sai la'i ya miya fuya tupotupo lisimiu yai e moni ya paisowai ibege i an'an.

⁴⁶ Ai luma somo ami abi nonohai mate ainiya bena ami andi, na tabu fisihona la'i au lawen luma ganamulina. Yo sipi siyadana, tabu la'i au dem pwai.

⁴⁷ Isalaela dodogadi mahudo'idi an'angogo te bena sa fa'atitiyen,

⁴⁸ Laolaoma dodogadi lebem yai sa miyamiya yo tatau mahudo'idi falem tau miya sa fanuha bena GUYAU ena Bayawa An'angogona kalahena adi sa an, mate bena mwagisadi dududi 'wapidi sa ibo fahidi. Ai mulina gonowana sa kalahe na iti haba doha emi nu'u dodogadi haisa.

⁴⁹ Laugagayona ese'esegana Isalaela sa laulawen mate laolaoma hinaga sa laulawen.

⁵⁰ GUYAU liba adidili na ya libaen Mose yo Elon lebedi yai mate Isalaela mahudo'idi sa lau watanidi.

⁵¹ Lahaina yai ni, dodoga sulu yai GUYAU ya fakalamahanodima Idipi yai.

13

Wawaya Taumoho Tau Tuwaha Fatabudi

Au'aulaha 13:1-2

¹ GUYAU ya libalau Mose lisina iyen,

² Isalaela nanatudi tatau tau bwa'ibwa'idi yo yosiyosi tamo'anadi tubu bwa'i mahudo'ina au fatabudi yau ai lebegu. Tau wananaha e suisui, mahudo'ina yau egu.

Suisui Tamo'anadi Tubu Bwa'ibwa'idi

Au'aulaha 13:11-16

¹¹⁻¹² Doha GUYAU ha'a ya liba fasunuma'en wahawahamiu lebedi yai: In haba ya lawemiu Kanana edi ai nu'u be haba ya felemiu. Ai mulina bena wawaya tatau tau tuwaha mahudo'idi yo yosiyosi tamo'anadi tubu bwa'ibwa'idi mahudo'idi ami fele afuledi GUYAU lisina yai. Mahudo'idi mate in ena.

¹³ Sipi natuna u antalasamen be donki natuna tamo'ana yosi bwa'ibwa'i maisana, na yena hige u fanuha bena u une bui mate donkina gadona wa filisi. Natum tau tuwaha u une bui fuyoi hinaga, pa'ana nanatumiu tau tuwahadi tatau mahudo'idi mate GUYAU enehena.

¹⁴ Fuya matada yai, yena natum taumoho ya fati'oim, iyen, "Laulau te ginaginalidi te aniyona somo?" U faliba uwe, "GUYAU ena gigibwali yai Idipi yai ya foya fahimai. Somo yai sa lau fayofayo'emai amainiya." (*Au'aulaha 12:27*)

¹⁵ Fuyana Falu ena mata dulu yai be hige i biya afulemai, yo fede wawaya tatau

tubu bwa'ibwa'idi yo suisui tubu bwa'ibwa'idi mahudo'idi Idipi yai, GUYAU ya wunuidi. Laulau te debana yai suisui nanatudi tubu bwa'ibwa'idi ta antalasamedi yo nanatumai tatau tau tuwahadi ta une buidi.

¹⁶ Antalasam fafanuwa hitinina te doha fafa'ilala nimam yai yo deba pogam yai mate GUYAU ena gigingwali yai ya foyahida Idipi yai.*

²⁰ Sukoti nu'una sa lau afulen, mulina yai palai sa pei hitinidi Etam nu'una pitapitalina duduna yai.

²¹ Lahai yai GUYAU ya bwa'i yada pi'ana yai be ya ita watanidi na i'ipa yai mate oyagi balebalelema yai mala ya feledi, be haba ai lahai e i'ipa sa lau.

14

Isalaela Gabogabo Balebalelema yai

Au'aulaha 14:5-18

⁵ Fuyana Idipi edi Ba'isa sa faliba mate Isalaela ha'a sa gela, yo fede ma'ena tau paisowa lala'idi edi nuwanuwatuhu sa buidi. Na tiyen,

Pa'ana somo Isalaela te biya afuledi sa lau?
Aho te hige gonowana ti paisowa boda.

⁶ Yo fede, ena saliyoti* ya nonohaidi be ena tau hiyala ma afa haidana sa lau.

⁷ Ena saliyoti 600 loholoho wananahadi ma'edi saliyoti hahaisa Idipi yai ya lawedi. Saliyoti mahudo'idi ma'adi tanuwaga.

---

* **13:16** Sa ginauli doha be haba nuwadi ibege ti fui   * **14:6** Hosi felifeli mate *saliyoti*

⁸ GUYAU mate Idipi edi Ba'isa Falo nuwana ya fapo'i be Isalaela ya lau we'a watanidi. Na Isalaela hige ti 'wasabu, ma nuwa adidilidi sa lau moho.

⁹ Falo ena hosi yo saliyoti, hosi tau gelugelu-idi, yo tau hiyala mate, Isalaela dodogadi sa lau we'a watanidi, be somo yai edi an pei gwa'u Gabogabo Balebalelemnai yai, Pi Hahiloti sadaina yai na Ba'ala Sefon mate tefa yai sa ita'ita lawen.

¹⁰ Fuyana Falo ya kepa lau, na Isalaela sa ita'ita hasa sa itadi sa laolaoma adi halulu, sa 'wasabu yo fede sa tan lau GUYAU lisina.

¹¹ Mose sa faliba tiyen,

Nuwana Idipi nu'una hige bo'usa, be logena wa foyaimai nu'u pitapitalina yai te bena 'e pe'i?! Idipi yai wa foya fahimai mate somo ha'a wa ginauli?!

¹² Idipi yai ha'a 'e falibam, aiyawa, “U lau afulemai! Haba Idipi dodogadi edi 'e paisowa. Ibe edi 'e paisowa nuwana haba i lohohoho wananaha, habahim pe'i nu'u pitapitalina yai.”

¹³ Mose dodoga alinadi ya bui iyen,

Tabu au 'wasabu. Au obiyo esegahimiu na GUYAU aho te ya fofofahimiu haba ami ita. Idipi dodogadi aho te ami itadi ibege au ita fuyo'idi.

¹⁴ GUYAU haba enehimiu ya hiyala. Nuwamiu moho bena sa adidili.

¹⁵ Habahim GUYAU ya libalau Mose lisina, iyen,

Pa'ana somo be ami tantan laoma lisigu? Isalaela u falibadi be ti aulaha.

¹⁶ Em tu'e u lau hitini be nimam u lolon gabogabo ai hewana na gabogabo haba ya pei daili be Isalaela dodogadi haba ai tanohi pitapitalina sa dohe.

¹⁷ Idipi haba nuwadi E fapo'idi be Isalaela haba sa luhu watanidi. Falo ma ena tau hiyala, saliyoti, yo ena hosi tau gelugeluidi ai lisidi somo E ginauli haba sa no'o'egu.

¹⁸ Fuyanna somo E ginauli fa'ofi, Falo, ena saliyoti yo hosi tau gelugeluidi lisidi yai, haba Idipi sa sibai mate, Yau GUYAU.

¹⁹ Yaubada ena anelu, Isalaela edi hiyala tataudi nuwanuwadi yai ya fuyo mulidi yai na yada pi'ana nuwanuwadi yai hinaga ya fuyo mulidi yai be ya todi,

²⁰ Idipi yo Isalaela ati'atipudi yai, yadana Idipi ya fakamumudi, na Isalaela mala ya feledi be hiyala tataudi maihonana hige gonowadi ti sigilau Isalaela lisidi.

²¹ Mose nimana ya lolon lawen gabogabo hewana na Yaubada kaluwabu adi'adidilina ya fatowa be gabogabo ya tamo daili. Maihona ya towa ee-, tanohi ya pitali.

²² Yo fede, Isalaela sa sola gabogabo yai be tanohi pitapitalina sa lau watan. Ho'owa ya pei'i, tefa luwaluwaga yai doha bilibili.

²³ Idipi sa lau we'a watanidi be sa tafo gayogayo gabogabo yai ma hosi hosidi, edi saliyoti, yo tau awaidi.

²⁴ Begana haba ya ifi tatatali, Yaubada oyagi balebalelemnna pi'ana yai yo yada yai ya ita'ita lidima be ya fanuwa ponoponodi.

²⁵ Saliyoti ya falau sopudi be adi paisowa ya la'i.
Idipi tiyen,
GUYAU Isalaela edi ya lau! Ta lau afuledi!

²⁶ Yaubada ya libalau Mose lebena iyen,
Nimam u lolon lawen gabogabo ai hewana be
haba ya didi fuyoma be Idipi ma salisaliyotidi yo
hosi tau awaidi ai hewadi.

²⁷ Yo fede, Mose nimana ya lolon lawen gabo-
gabo hewana yai. Ya lahai mate, gabogabo ya
didi fuyoma. Idipi bena sa gela, in moho, GUYAU ya
pei lidiyedi gabogabo yai.

²⁸ Gabogabo ya didi fuyoma be Falo ena tau
hiyala mahudo'idi sa lau we'a wata be edi saliyoti,
hosi yo tau awaidi mahudo'idi sa kapulolo, hige
sai la'i i mwahuli.

²⁹ Isalaela ibodi moho sa sola gabogabo ganahe-
wana yai, na gabogabo mate, tefa luwaluwaga yai
ya pe'i.

³⁰ Lahaina yai mate, Yaubada Isalaela ya
saguhidi Idipi nimadi yai. Idipi sa faipe'ipe'inidi,
gelegele yai sa itadi.

³¹ Na fuyana Isalaela, gigibwali la'ila'i sa ita,
GUYAU ya famahata Idipi lisidi yai, mate dodoga
GUYAU sa 'wasabuwen, be edi sunuma sa tole
lisina yai, yo ena tau paisowa, Mose lisina yai.

15

Mose ana Wana *Au'aulaha 15:1-18*

¹ Habahim Mose yo Isalaela dodogadi wana te
sa wanai GUYAU lisina yai:

Haba E wana lau GUYAU lisina
 pa'ana in ya hasai wananaha.
 In mate hosi yo tau awaidi
 ya fakapulolodi gabogabo yai.
² GUYAU tau sagusaguhigu adi'adidilina;
 yo in agu lili, in tau fofofahigu.
 In egu Yaubada haba E fadebasae.
 Tamagu ena Yaubada, haba E tole hitin.
³ GUYAU mate, tau hiyala;
 Hesana mate GUYAU.
⁴ Falo ena saliyoti yo ena tau hiyala
 ya peidi gabogabo yai.
 Ena tau paisowa loholohodi mate,
 Gabogabo Balebalelemna yai sa kapulolo.*
⁵ Gabogabo ya fakoudi;
 sa bulu lidi badamna yai doha ume'ehu.
⁶ GUYAU, Aguto'i! Nima sibam ena adidili ya
 fa'abi no'ono'o
 be waiyunu ya lei hafihafitidi
 yo ya fili pwaipwaidi.
⁷ Em adidili yai,
 saluma sa fawaiyunum wa pei lidiyedi.
 Em manabala doha oyagi ala'alana
 be wa gabudi
 doha hawahawa tuyatuyadi pe'ipe'idi
 oyagi ya gabu fa'ala fofodi.
⁸ Wa yahafuwa hisum galidi yai
 Hwayahwayau gabogabo ya pei'i, doha bili-
 bili,
 na badamna ya pitali.

---

* **15:4** Hebelu alinadi yai tiyen, *Yam Sufu na aniyona mate "Hawahawa Gabogabona."* au italau lausoiso 22 yai hinaga.

- 9 Waiyunu ya nuwa saesae iyen,
 “Haba E we'a watanidi be E fafuyodima;
 edi gogo haba E soiyedi,
 na somo E fanuha haba E abi ai'egu;
 haba egu baineti E abi na E wunuidi.”
- 10 Wa yahafuwa lau, yo fede, Idipi sa kapulolo;
 sa bulu gabogabo yai,
 doha somo mwahumwahuna ya bulu.
- 11 Aee-, GUYAU, yaubada ou'ouli ganahewadi
 yai,
 hige sai hesa doha um.
 Um, tabuna wananahana,
 yo em namanamali ya loholoho,
 yo no'o abi'abidi wa lau ginauli!
- 12 Nima sibam wa lolon be tanohi ama waiyunu,
 ya domdi.
- 13 Em dodoga wa une fahidi,
 haba wa foyahidi em gadosisi ota'ota fahina
 yai.
 Em adidili yai haba wa ita watanidi,
 be sa lau em aba miya fafatabuna yai.
- 14 Dodoga sa atahi, be 'wasabu ya famohafudi;
 Filisitiya dodogadi nuwadi sa dagugu.
- 15 Idom babadadi, aluwadi sa potifahi,
 Mowabi edi tatau menamenadi, sa tabutabubu;
 na Kanana dodogadi nuwadi sa welo.
- 16 'Wasabu, mahudo'idi ya famohafudi.
 Aee-, GUYAU nimam gigibwalina yai ibege ti
 mwahiu,
 doha ume'ehu hige gonowana ti mwahimwahiu
 ee-,
 em dodoga wa une fafuyodi, sa bayawa.
- 17 Um haba wa ledima em tu'a yai wa famiyadi,

nu'una, um Yaubada, ha'a wa abi nonohai be em
aba miya.

Lumana tabuna Iyabom wa fa'obiyo.

¹⁸ GUYAU haba wa kin ee-, hige ana siga.

Miliyam ana Wana

Au'aulaha 15:19-21

¹⁹ Fuyana Falo, ena hosi, saliyoti yo tau awaidi
sa gayo gabogabo yai, GUYAU ya fahin dagi fuyoi be
Idipi sa kapulolo, na Isalaela tanohi pitapitalina
yai sa dohe.

²⁰ Habahim Peloweta Miliyam, Elon lofuna tam-
balin ya abi, na wawahin mahudo'idi ma tambat-
ambalin sa lau watan yo sa le'ile'i.†

²¹ Miliyam edi ya wana,
Au wana lau GUYAU lisina,
pa'ana ada waiyunu ha'a ya lei hafihafitidi;
hosi yo tau awaidi ya fakapulolodi.

Ho'owa Kalakalapina

Au'aulaha 15:22-25

²² Habahim Mose Isalaela dodogadi Gabogabo
Balebalelemnna yai ya foyahidi, be sa lau nu'u
pitapitalina hesana Sula. Lahai faihona nu'u
pitapitalina yai sa lau, na hige ho'owa la'i ti lobahi.

²³ Sa mahano nu'u hesa hesana Mala yai.
In moho, ho'owana mate ya kalapi, be hige
gonowana ti nom. Logena, hesana sa tole: *Mala*.‡

²⁴ Dodoga sa fatalapili Mose lisina yai, tiyen,
Somo haba 'e nom?

²⁵ Mose ya lau'u'ula lau GUYAU lebena, be GUYAU
oyagi pi'ana Mose ya fa'ita, na ya pei lawen ho'owa

† 15:20 Elon yo Mose hinaga mate Miliyam lofudi luwaga.

‡ 15:23 Mala alinadi yai, aniyona mate: *kalapi*.

yai; yo fede, ho'owa wa, amnana ya loholoho. Amainiya, GUYAU laugagayo ya feledi, be bena sa lau watanidi, yo amainiya hinaga ya lau itadi.

16

Isalaela adi Kalahe Yaubada ya Feledi

Au'aulaha 16:1-5, 11-31, 35

¹ Fuyanna Isalaela dodogadi Idipi sa lau afulen mate Elim nu'una yai sa aulaha. Nawalahi fafaluwagana yai, na lahaina safuhudohudo'i fafaligiginana yai sa mahano Sin Nu'una Pitapitalina yai. Sin nu'una mate Elim yo Sainai ati'atipudi yai.

² Nu'u pitapitalina yai, mahudo'idi sa fatalapili lau Mose yo Elon lisidi.

³ Tiyen,

Idipi yai ibe GUYAU ya lau funuhimai haba olina. Amainiya 'e miyamiya mate ama mwaiha yo kalahe. Na aho te, ami foyahimai, be 'e laoma amaite'i, haba guliyam ya kamfunuhimai.

⁴ Habahim GUYAU ya libalau Mose lisina iyen,

Ai galewa haba ami kalahe E fatalamali lidiyeyawa. Lahai ou'ouli dodoga bena sa lau ganamuli be lahai esega nonoina yai adi sa tano gogo. Haba laulau yai te E lau'itadi be E siba mate egu liba sa lau watan, e hige'e.

⁵ Lahai fafaligigi esegana yai, haba lahai luwaga kalahena sa tanoi, be sa abi nonohai.

¹¹ GUYAU, Mose ya falibadi, iyen,

¹² Isalaela u falibadi, uwen, "Emi fatalapili mahudo'ina ha'a GUYAU ya atahiyedi, be maimailafi haba anihi E felemiu. Na hwalahwalala haba kalahe la'ina somo sa

fanuha, sa abi. Haba sa sibai Yau GUYAU, mate edi Yaubada.”

13 Maimailafina atai'a baiwadi sa lofoma be nu'u sa lau fafamohafu. Yo fede sa tohaidi, be sa bu'adi, adi mwaiha. Na ya ifi tatatali mate, kipwala bwasiludi edi aba pei palai ya fata'i'ili.

14 Kipwala bwasiludi sa pitali na ginauli hesa hebehebena nenena doha hama hunadi tanohi hewana yai sa ota.

15 Isalaela sa ita mate hige ti sibai, be sa fafati'o fuyo'idi, tiyen,
Ite somo?

Mose ya falibadi, iyen,

GUYAU ami kalahe ya felemiu, bena ami an.

16 GUYAU ya fatalahamiu iyen, “Bena emi luma ganahewana yai tau miya oulina yai ami, ami tano watan, doge esega - esega, ana la'ina lita esega.”

17 Yaubada Isalaela ya falibadi be sa ginauli doha: haisa sa tano fa'ouli, na haisa fisa moho.

18 Na fuyana sa lufadi, mate sai ya tano fala'i, mate ana hige i la'i wananaha, na sai ana begana mate, hige i kiu wananaha.

19 Mose ya falibadi iye,
Tabu la'i au antole bobon enehena.

20 In moho haisa hige Mose alinana ti lau watan, be adi tefadi sa antoledi. Hwalahwalalana mate, sa hulohulo, yo sa bofa, be Mose ya manabala'edi.

²¹ Hwalahwalala ou'ouli esega - esega ana ya tano, gonogonowana yai; na maihala ya gigibwali, somo ota fahina tanohi yai, sa welo.

²² Lahai fafaligigi esegana yai mate, lahai luwaga an'annina sa abi nonohaidi, lita fati be doge esega ana. Luma esega - esega edi babada sa laoma be Mose enehena sa liba,

²³ be alinadi ya bui, iyen,

GUYAU ya fatalahamui mate bobon ena anyawasi lahaina tabuna. Aho te, somo bena ami gabu, mate au gabu yo somo bena, ami bu'a mate, au bu'a. Na somo ota fahina mate, au tole hudo'iyen bobon, enehena.

²⁴ Mose somo ya fafatalahadi sa ginauli watan. Somo ota fahidi, sa toledi bobon enehena, hige ti heyaya e ti hulohulo.

²⁵ Mose iyen,

Kalahena aho te au ani'i pa'ana aho te Sabati lahaina, GUYAU enehena. Aho ibege kalahe la'i ai tanohi.

²⁶ Lahai fafaligigi esegana yai haba kalahe ami, ami tano, na lahai fafaligigi luwagana, mate anyawasi lahaina. Ibege kalahe la'i ainiya au lobahi.

²⁷ In moho, lahai fafaligigi luwagana yai dodoga haisa sa lau, kalahe sa yo'o, na hige adi ti lobahi.

²⁸ Habahim GUYAU ya libalau Mose lisina iyen,

Dodoga te haba ma fisa alinagu ami mo'a peiyedi?

²⁹ Bena ami siba mate Yau, GUYAU, emi anyawasi E felemiu. Debana yai, lahai

fafaligigi esegana yai mate, lahai luwaga kalahena E felemiu. Lahai fafaligigi luwagana yai ni dodoga mahudo'idi edi aba miya yai haba sa miya, na ibege edi luma ti lau afuledi.

³⁰ Be lahai fafaligigi luwagana yai, dodoga sa anyawasi.

³¹ Isalaela dodogadi kalahena hesana sa tole “mena.” Ita'itana doha tuma kafukafuna, na amana doha bisiketa, ma amo'amona sa gabu.

³⁵ Bolima 40 Isalaela dodogadi mena sa an'ani'i ee-, Kanana nu'una sa lau mahano, be amainiya sa miya.

³⁶ Nonoi sa fapaisowa mate, edi noho, la'ina gonogonowana doha 20 lita.

17

Ho'owa Ume'ehu yai

Au'aulaha 17:1-7

¹ Isalaela mahudo'idi Sin Nu'una Pitapitalina sa lau afulen. GUYAU ena liba yai sa lau nu'u hesa - hesa. Lefidim yai edi palai sa peidi,* in moho amainiya hige ho'owa be haba adi ti nom.

² Sa fatalapili Mose lisina yai, tiyen,
Ho'owa u felemai be ai nom.

Mose alinadi ya bui iyen,

Sidohana be GUYAU ami lau'ita? Emi
nuwatuhu bena GUYAU ibege i saguhida?

³ Na dodoga mate sa gadomagu be hola sa fafatalapili Mose lebena yai, tiyen,

* **17:1** Edi palai mate yosiyosi 'wapidi yai sa ginaulidi.

Pa'ana somo Idipi yai wa foya fahimai be te laoma? Bena ma nanatumai yo ema yosiyosi gadomagu ya kamfunuhimai?

⁴Yo fede Mose ya lau'u'ula lau GUYAU lisina iyen, Somo haba dodoga te ai lisidi E ginauli? Bena haba sa lau ume'ehuigu.

⁵GUYAU, Mose ya faliba iyen, Isalaela babadadi haisa ma afa haidam au bwa'i. Em tu'e ha'a wa fapaisowa be Naili Ho'owana wa lubi daili, u abi hinaga. (*Au'aulaha 7:17*)

⁶Haba ai matam E obiyo ume'ehu ai hewana, Sainai Tu'ana yai. Tu'e u fa'oiyen ai ume'ehu, haba ho'owa ya didima be dodoga sa nom.†

Yo fede, Mose doha ya ginauli Isalaela babada matadi yai.

⁷Nu'una hesana ya tole, “Masa yo Meliba,” pa'ana Isalaela sa fatalapili yo pa'ana GUYAU sa lau'ita fuyana tiyen,

GUYAU ma'eda, e hige'e?‡

Amaleki sa Lei Hafihafitidi

Au'aulaha 17:8-13

⁸Amaleki sa laoma be Isalaela sa tulufi lawedi Lefidim yai.

⁹Mose ya libalau Diyesuwa lisina, iyen,

---

† **17:6** Buka haisa ganahewana yai mate, tu'a hesana hesa ti uli: Holebi. ‡ **17:7** Hebelu Alinadi yai *Masa aniyona mate lau'ita yo Meliba aniyona mate fatalapili.*

Dodoga haisa u abidi be Amaleki au hiyalaidi. Bobon haba tu'e Yaubada ya felegu E abi, na ai uduhuli hewana E obiyo.

¹⁰ Yo fede, Diyesuwa, Mose alinana ya lau watan, be sa lau Amaleki sa hiyalaidi, na Mose, Elon yo Hula mate, sa hasai uduhuli hewana yai.

¹¹ Yena Mose nimana ya lau hitin mate, Isalaela edi adidili sa abi. In moho yena nimana ya tole lidiyen, Amaleki edi adidili sa abi.

¹² Yena Mose nimana sa yahayaha, Elon yo Hula, ume'ehu sa leyama be hewana yai ya ta'ai, na iti sadaina yai sa obiyo be nimana sa laulau hitin, sa toha didin yee-, maihala ya bulu.

¹³ Yo fede Diyesuwa, Amaleki ya lei hafihafitidi baineti yai.

18

Detelo, ya Lau Botiyana Mose ya Ita

Au'aulaha 18:1-12

¹ Yaubada ginauli mahudo'ina ya ginauli fuyanna Idipi yai Mose yo Isalaela dodogadi ya fofofahidi wasana mate botiyana Detelo, Midiyan edi tau an'antalasam, ya atahiye.

²⁻³ Mose lahuna, Sipola ma nanatuna tatau luwaga ya fatamali lawedi botiyana lisina mate ya yogaidi ena luma yai. Natuna hesa hesana Gesom pa'ana Mose iyen,

Nu'u hesa yai E laoma,*

⁴ na natuna hesa hesana ya tole Eliyesa pa'ana ya liba iyen,

---

* **18:2-3** Hebelu alinadi yai *Gesom aniyona nuwana laolaoma*.

Fuyanna Idipi edi ba'isa bena ya wunuigu na tamagu ena Yaubada ya saguhigu.†

⁵ Detelo yo Mose lahuna Sipola ma nanatuna sa laoma nu'u pitapitalina yai, somo yai Mose edi palai aba peidi, Yaubada ena Tu'a Fafagabina sadaina yai.

⁶ Liba ha'a ya fatamali bwa'iyen Mose lisina yai mate iti sa laulau lisina.

⁷ Sa mahanoma mate Mose ya lau ya failobahidi. Botiyana nuwanuwana yai ya dulu na ya tamahiti be ya falafu. Ya lauto'iyedi habahim sa luhulau palai yai.

⁸ Ginauli mahudo'ina Yaubada ya ginauli Idipi dodogadi ma'edi edi ba'isa lebedi yai bena sidohana Isalaela dodogadi ya fofofahidi mate Mose botiyana ena ya liba. Eda'eda yai heyaheyaya sa fahoinadi na GUYAU sidohana ena fofofahidi hinaga ya falibadi.

⁹ GUYAU ginauli loholohodi mahudo'idi Isalaela lebedi yai ya ginaulidi be Idipi nimadi yai ya fofofahidi. Detelo ya atahiyen mate nuwana ya amna,

¹⁰ be iyen,

GUYAU te fadebasae, in logena Idipi dodogadi nimadi yai yo edi kin, Falo nimana yai ya fofofahimiu.

¹¹ Matabahim E siba mate GUYAU ya gigibwali wananaha habahim yaubada hudo'i - hudo'i. Ya ginauli doha ite pa'ana Idipi dodogadi Isalaela sa abi heyayaidi.

---

† **18:4** Hebelu alinadi yai *Eliyasa aniyona mate Egu Yaubada Tau Saguhigu.*

¹² Habahim, Detelo antalasam gabugabuna yo antalasam hahaisa ya leyadima Yaubada lisina na Elon ma'ena Isalaela babadadi mahudo'idi sa lau be sa an'angogo Yaubada matana yai.

Tau Fafadudulai, Mose ya Famwaitodi

Au'aulaha 18:13-27

¹³⁻¹⁴ Bobonna Mose dodoga ya falau fataladi. Sa obiyo fata'i'ili hwalahwalala ya lau ee-, maimailafi. Fuyanna Mose ginauli mahudo'ina ya ginauli Detelo ya ita mate ya fati'o iyen,

Sidohana be doha ite wa ginauli dodoga lisidi yai? Pa'ana somo ibom wa falau fataladi na dodoga mahudo'idi sa obiyo fata'i'ilim hwalahwalala ya lau ee-, maimailafi?

¹⁵ Mose botiyana Detelo alinana ya bui fafuyo iyen,

E ginauli doha ite pa'ana dodoga sa laoma lebegu bena Yaubada ena fanufanuha sa sibai.

¹⁶ Yena edi pilipili, sa ledima lisigu haba E fadosidi yo Yaubada ena laugagayo E fasibadi.

¹⁷ Habahim Detelo iyen,

Hige laulau dudulaina u ginauli.

¹⁸ Um yo dodoga haba kamnamiu ami fahayayadi pa'ana paisowa ni ya la'i, hige gonowam ibom u ginauli.

¹⁹ Aho te u ata'atahima na haba E liba fasibasibam. Yo Yaubada haba ma'em! Um dodoga edi tau libaliba Yaubada lisina yai yo edi pilipili wa ledima lisina.

²⁰ Yaubada ena laugagayo bena wa liba fanuwa tagudi yo miyamiya sidohana, u fatalahadi. Somo bena sa ginauli mate u fatalahadi hinaga.

²¹ Tatau paisowa gonowadi sa ginauli mate u fasinabodi. Iti bena Yaubada tau 'wasabuwenna yo dodoga dududulaidi yo bena laulau bwalabwala adi 'wai'waiyo'o. Haba dodoga 1000, 100, 50, yo 10 sa ita watanidi.

²² Iti haba dodoga sa fafadudulaidi fuya ou'ouli. Pilipili lalala'i mahudo'idi haba sa lediwa lebem na kiki'inadi iti ibodi haba sa fadudulaidi. Haba am paisowa begana sa fakufefe be ami faimalamalaha.

²³ Yena Yaubada ena nuwatuhu wa lau watan be doha wa ginauli, ibege i kamnam i heyaya yo dodoga ni haba ma nuwa taludi sa fuyo edi luma.

²⁴ Detelo ena gaimumu Mose ya lau watan

²⁵ be Isalaela mahudo'idi ganahewanadi yai baba'isa paisowa gonowadi sa ginauli, ya lau famwaito be sa famala 1000, 100, 50, yo safuhudohudo'i adi tanuwaga.

²⁶ Adi paisowa mate dodoga sa fafadudulaidi fuya ou'ouli. Pilipili lalala'i sa lawedi Mose lisina na kiki'ina ibodi sa fadudulaidi.

²⁷ Habahim Mose botiyana ya lau aiyoniyen be Detelo ya fuyo ena nu'u.

19

Isalaela Dodogadi Sainai Tu'ana yai

Au'aulaha 19:1-21

¹⁻² Isalaela dodogadi Idipi sa lau afulen. Lefidim Nu'una yai sa aulaha mate nawalahi luwaga sa ofi habahim sa mahano Sainai nu'una pitapitalina yai be amainiya edi palai sa fa'obiyodi, tu'a pa'ana yai.

³ Habahim Mose ya hasai Yaubada lebena na tu'a yai GUYAU ya yoga lau lisina be ya faliba iyen, Isalaela dodogadi iti Iyakobo laulauwewena u falibadi doha ite:*

⁴ Somo E ginauli Idipi lisina yai ha'a ami ita yo ami sibai sidohana E baheimiu be E leyamamiu lisigu, doha magesubu, natuna gubugubufwauna ya bahei mabena yai.

⁵ Be egu liba ibe ma nuwa ofi fahimiu ami lau watan yo egu yali nuwamiu yai ami abi didini, haba dodoga nu'u mahudo'idi ganahewadi yai E fasinabomiu, egu fatabu dodogadi pa'ana tano'ubu mahudo'ina, Yau, enehegu.

⁶ Mahudo'imiu haba egu tau an'antalam yo egu dodoga fafatabudi.

⁷ Yo fede, Mose ya fuyo lidi be babada ya yoga gogonidi. Habahim GUYAU somo ya faliba, mahudo'ina ya falibadi.

⁸ Na dodoga mahudo'idi ena liba sa bui tiyen, GUYAU somo ya falibam haba mahudo'ina 'e ginauli.

Yo fede somo sa faliba wa, ya fuyo be GUYAU ya faliba.

⁹ GUYAU ya libalau Mose lisina iyen, Haba yada dubadubana ai ganahewana E laoma lisim, be te libaliba. Haba dodoga sa atahi na haba um sa kawawananaha'em.

---

* **19:3** GUYAU mate, *Iyakobo hesana hesa ya tole Isalaela. Doga esega moho, na hesana luwaga. Aba Fatubu 32:28.*

Habahim dodoga somo sa libaen mate, Mose ya lau be GUYAU ena ya liba.

¹⁰ Na GUYAU alinana ya bui iyen,

U lau dodoga lebedi be u falibadi mate aho yo bobon fadebasae enehena ti abi nonoha be edi nuwanuwatuhu yo laulau ti fadudulaidi yo edi kaleko ti kaisudi.

¹¹ Na ai lahai fafaihonana bena ha'a sa nonoha, pa'ana lahaina ni haba ai Sainai Tu'ana E leta lidiwa na dodoga mahudo'idi haba sa itagu

¹² Dodoga adi sigasiga tu'a pa'ana yai au tole fatai'ilidi haba ibege sigasigadi ti di'oidi, na u falibadi tabu tu'a ni ti finahei e ti sigilau sadaina yai. Yena sai ya di'o, haba ami tala funuhi.

¹³ Bena ami lau ume'ehui e ai kukupidu ami gwali, na tabu au abi'ina. Dodoga yo yosiyosi ami ginaulidi doha. In moho, yena bwagigi sa yufi mate, dodoga tu'a ti finahe.

¹⁴ Habahim, Mose ya fuyo lidi dodoga ya falibadi be sa abi nonoha. Edi ginauli sa kaisudi,

¹⁵ na Mose ya falibadi, iyen,

Asubena au nonoha, tabu au luma gwa'u.

¹⁶ Lahai fafaihonana hwalahwalalana, namanamali yo palepalele na yada pi'ana la'ila'i, tu'a hewana yai ya taumahata, yo fede, bwagigi alinana la'ila'i sa atahi. Dodoga mahudo'idi 'wasabu ya kam fafatabubudi.

¹⁷ Mose dodoga edi palai yai ya auledi be sa lau tu'a pa'ana yai, Amainiya Yaubada sa failobahi.

¹⁸ Sainai tu'ana mate gafu la'ila'i ya fakou buluhi, pa'ana Yaubada ya lidima doha oyagi ala'alana.

Gafu afa'afa gigigibwalina. Nu'una mahudo'ina mate ya tuhutuhu.

¹⁹ Bwagigi alinana mate ya la'i wananaha, na Mose ya libalau Yaubada lisina, na palele luhana yai, Mose alinana Yaubada ya bui, iyen.

²⁰ Yaubada ya lidima Sainai tu'ana hewana yai, be Mose ya yogai hasaen.

²¹ Habahim GUYAU ya libalau lisina iyen,

U fuyo lidi be dodoga u liba fanuwa tagudi tabu adi sigasiga ti di'oidi be ti laoma ti itagu; yena sa dudu be sa laoma, boludi haba sa pe'i.

20

Laugagayo Safuhudohudo'i

Au'aulaha 20:1-17

(Diutelonomi 5:1-21)

¹ Yaubada ya liba, na ena libadi itete:

² Yau GUYAU emi Yaubada! Lau fayofayo nu'una yai E fakalamahanomiu.

³ Tabu yaubada hahaisa au fadebasaedi, Yau moho.

⁴ Galewa, tano'ubu e ho'owa ginaulidi nenedi oिताudi tabu au ginaulidi.

⁵ Tabu au tuli bono e au lau'u'ula lau oitau hesa lisina, pa'ana Yau GUYAU emi Yaubada mate nuwa ela'ela Yaubadana. Tina yo tama edi heyaya debadi yai, nanatu E fa'ankamkamnadi ya lau ee-, hiti fafaihonana yo hiti fafatitina,

⁶ na safalumadi sa fanuha wananahaigu yo egu laugagayo sa fafamuli watanidi mate E gadosisiyedi ee-, laulauwewedi hitina 1000 ya famuli.

7 GUYAU emi Yaubada hesana tabu au kai wegowegogo'en pa'ana hesana tau kai wegowegogo'enna ibege GUYAU i lau nuwa sahafuwen.

8 Sabati lahaina au nuwanuwatuhui yo au fafa'atitiyen.

9 Lahai faligigi esega ai ganahewana, emi paisowa au ginaulidi,

10 na lahai fafaligigi luwagana mate GUYAU emi Yaubada ena Sabati. Lahai te ai ganahewana ibege paisowa hesa au ginauli, um, nanatum em tau lau fayofayo, em yosiyosi yo ta'owawa em luma yai.

11 Lahai faligigi esega ganahewana yai GUYAU galewa, tano'ubu, gabogabo yo ginauli mahudo'idi ganahewadi yai ya ginaulidi. Na lahai fafaligigi luwagana yai ya anyawasi. Logena GUYAU Sabati lahaina ya faloholoho yo ya fatabuwen.

12 Tamam yo tinam u fa'atitiyedi, haba gonowana tanohi GUYAU em Yaubada ya felem, ai lisina wa miya lofalofa.

13 Tabu sai la'i u wunui.

14 Taumoho e waihina mai nahinahi tabu mai nahinahi hesa ma'em au eno bili.

15 Tabu u angafu.

16 Sadaim yai tau miya tabu bwalabwala yai u fagilu gaibui.

17 Sadaim yai tau miya lahuna tabu u gado lelehiyen gaibui. Ena luma, ena tau lau fayofayo tautaumoho e waiwaihin, ena yosiyosi yo ena somo hesa hinaga, tabu u gado lelehiyedi.

Buka Tabuna Tefadi
Mark, Acts, and selected excerpts of the Old
Testament in the Buhutu language of Papua New
Guinea

Buk Baibel long tokples Buhutu long Niugini

copyright © 2015 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Buhutu

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-10-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

b1271b11-d020-530e-9a26-058206609fc0